

A Ceremony of Carols • Benjamin Britten

Kerstconcert 2.0

Perotinus, Josquin,
Clemens, Britten

Cappella Gabrieli

dirigent

Maarten Michielsen

harpiste

Joukeline Sizoo

14 december 2012 20.15 uur

Grote Kerk

Lisse

15 december 2012 20.15 uur

Citykerk Het Steiger Sint Dominicus

Rotterdam

Een bijzonder kerstconcert

Zo kun je ons programma van vanavond wel noemen. Een stevige upgrade van 'your usual Christmas concert'. Vandaar ook de '2.0' op het titelblad. Geen 'Stille nacht' of 'Komt allen tezamen'. Maar wel 'Gloria in Excelsis Deo', ná de pauze wel te verstaan.

Vóór de pauze zingen we missen en motetten van Clemens non Papa (1510–1556) en Josquin des Prez (ca. 1455 – 1521), en de *Hymn to St. Cecilia* van Benjamin Britten (1913 - 1976) — een verfrissende mix van 'oud' en 'nieuw'.

Dat geldt misschien nog wel meer voor ons programma ná de pauze: *De nativitate Domini* ('Over de geboorte van de Heer') van Clemens, *Viderunt omnes* ('Alle uiteinden van de aarde', Psalm 98) van Perotinus (ca. 1160–1230, zó vroeg dat we het niet precies weten) en *A Ceremony of Carols* van Britten. Hieronder volgt een korte beschrijving van de achtergronden van deze vier componisten.

Perotinus (ca. 1160–1230)

Perotinus Magnus of Pérotin de Grote (Parijs) was een Franse componist die rond 1200 actief was. Hij wordt beschouwd als een van de eerste grondleggers van het meerstemmig kerkelijk gezang, het motet.

Wie Perotinus precies was, is moeilijk vast te stellen. Daarvoor zijn er simpelweg te weinig bronnen. Wat we wel weten, is dat Perotinus een vernieuwer was: niet alleen vertoont zijn overgeleverde werk bijzonder complexe mathematische structuren en canons, hij had ook oog voor de inhoud van de tekst, wat in de middeleeuwen ongebruikelijk was.

De muziek van Perotinus is eeuwenlang enkel theoretisch bekend gebleven; sinds de twintigste eeuw wordt ze soms opnieuw uitgevoerd. Wij dragen graag ons steentje bij aan de herleving van zijn composities en brengen daarom vanavond *Viderunt omnes* ten gehore. Volgens de Parijse bisschoppelijke bronnen zou het geschreven zijn voor Kerstmis 1198.

Josquin des Prez (ca. 1455 – 1521)

Josquin des Prez was een Franstalige Vlaamse zanger, componist en muziekpedagoog. Hij wordt wel de belangrijkste componist van de gehele Renaissance genoemd en was vooral werkzaam in Frankrijk en Italië. Kenmerkend voor zijn muziek zijn de grote doorzichtigheid en de hechte structuur, waarbij de compositie nauw aansluit bij de tekst. In het chanson was hij in het midden van de 15e eeuw de belangrijkste exponent van een nieuwe stijl, waarin de technieken van de canon en het contrapunt werden toegepast op wereldlijke liederen. Op het gebied van harmonisering van de samenklanken zette Josquin min of meer de norm.

Van zijn hand zingen we het Kyrie en Gloria uit de *Missa La Sol Fa Re Mi*, een perfect voorbeeld van de zogeheten 'soggetto cavato'-techniek. Deze techniek, oorspronkelijk ontwikkeld om zangers te leren van blad te zingen, is gebaseerd op het gebruik van lettergrepen voor het benoemen van noten, in dit geval de lettergrepen uit het

Italiaanse zinnetje 'Lascia fare mi' ('Laat me met rust'),
oftewel 'La Sol Fa Re Mi'.

Jacobus Clemens non Papa (1510-1556)

Jacobus Clemens non Papa werd geboren in Middelburg.
Er wordt gezegd dat hij zich 'non Papa' noemde om
verwarring te voorkomen met de dichter Jacobus Papa en
met paus (Latijn: 'papa') Clemens.

Uit Clemens' *Missa Ecce Quam Bonum* voeren we het
Sanctus, Benedictus en Agnus Dei uit. Ook zingen we zijn
gelijknamige motet *Ecce Quam Bonum*. De olie die in de
derde regel wordt genoemd verwijst naar de olijfolie die
Aäron over zijn hoofd kreeg uitgegoten ten teken dat God
hem verkozen had tot hogepriester. Na de pauze staat
Clemens' *De nativitate Domini* ('Over de geboorte van de
Heer') op het programma.

In 1551/1552 was de componist mogelijk te gast in Leiden.
De Leidse koorboeken, afkomstig uit de Pieterskerk,
bevatten veel van zijn werken, onder andere een cyclus
Magnificat-zettingen.

In tegenstelling tot een aantal van zijn tijdgenoten lijkt
Clemens nooit naar Italië te zijn geweest. Zijn stijl is
'noordelijk' gebleven zonder Italiaanse invloeden. Clemens
was een productieve man; onder zijn talrijke werken
bevinden zich onder meer 15 missen, meer dan 200
motetten (!) en vier boeken met in totaal 159 driestemmige
psalmen in de Nederlandse taal (souterliedekens).

Benjamin Britten (1913 - 1976)

Edward Benjamin Britten was een Engelse componist,
pianist en dirigent. Zijn levenspartner was de tenor Sir Peter
Pears, voor wie hij veel werken schreef en die hij als pianist
begeleidde.

Hymn to St. Cecilia is een toonzetting van een gedicht van
W.H. Auden, een vriend van Britten. Britten's geboortedag
is 22 november, de naamdag van Sint Cecilia, de
beschermheilige van de muziek. Toen Britten, die vaak in
Amerika verbleef, in 1942 inscheepte voor een tijdelijke
terugkeer naar Engeland, zagen de douaniers zijn
aantekeningen voor *Hymn to St. Cecilia* aan voor een
mogelijk geheimschrift—Britten was overtuigd pacifist en
weigerde dienst tijdens de Tweede Wereldoorlog—en
namen het in beslag. Aan boord van MS Axel Johnson
begon Britten opnieuw en op 2 april 1942 voltooide de
componist het. Pears zei in 1980 dat het werk wellicht een
afscheid was van de dichter Auden, met wie de
samenwerking in 1942 niet meer wilde vlotten.

Bij het componeren van *A Ceremony of Carols* heeft Britten
zich laten inspireren door *The English Galaxy of Shorter
Poems*, een bloemlezing van middeleeuwse en vroeg
Engelse literatuur die in 1942 werd uitgegeven Gerald
Bullet. Net als *Hymn to St Cecilia* schreef Britten dit werk
toen hij samen met Pears per boot terugreisde van de
Verenigde Staten naar Engeland. De dichtbundel schafte hij
aan tijdens een tussenstop in Halifax (Nova Scotia). De
eerste uitvoering van *A Ceremony of Carols* vond plaats op
5 december 1942 in Norwich Castle, Norfolk.

Cappella Gabrieli

Sopranen

Hilda Foncke (solo's Britten, *Hymn* en *Ceremony*)
Marion Huyer-Koornneef
Bernadette van Leeuwen (solo Britten, *Hymn*)
Hanneke Pot
Jowina Roelevink
Wilma Stolk

Alten

Marianne van den Beukel (solo's Britten, *Ceremony*)
Andrea Hayter
Peter Loader
Mieke Vissers
Lianne Vreugdenhil

Tenoren

Michael Janeschitz Kriegl
Ben Terstegge
Wim van den Tol

Baritons

Joachim Fuchs
Peter Hilton
Koen van Lee

Bassen

Koos Jaspers
Maarten Kuyt
Henk Oldenhof

Van SKPR naar Cappella Gabrieli

Ruim vijftientig jaar geleden werd de Stichting Koorprojecten Rotterdam (SKPR) opgericht. Het idee om koormuziek in een paar maanden in te studeren en uit te voeren met een groep zangers die steeds opnieuw werd samengesteld, was in 1986 nog niet wijdverbreid; het Rotterdamse projectkoor was een van de eerste in Nederland.

De Rotterdamse koorprojecten leverden vier cd's op, met onder meer muziek van Palestrina, Purcell (*Dido and Aeneas*) en de familie Bach. Koningin Beatrix gebruikte de cd met werk van Hendrik Andriessen (1992) als begeleidende muziek bij haar kersttoespraak. De koorprojecten vierden hun tienjarig bestaan met een mis en de Mariavespers van Monteverdi en met *Jephte* van Carissimi.

Vanaf het begin was Maarten Michielsen de dirigent. Hij nodigde regelmatig specialisten uit die het koor verder konden brengen. Andrew Parrott, David Wulstan, Frans Moonen, Harry van der Kamp en Jan Bogaarts werkten niet alleen met veel kennis van zaken, maar ook met groot enthousiasme met het koor.

Na dertien jaar groeide bij de kern van het koor de behoefte om op regelmatige basis te schaven aan een gemeenschappelijke klank, te werken aan veeleisend repertoire en dieper door te dringen in de muziek. Daarom is Cappella Gabrieli opgezet: een wekelijks repeterend koor

met ervaren zangers dat wordt uitgebreid als de muziek erom vraagt. In 2000 gaf het koor zijn eerste concert. Daarna volgden programma's met veel polyfone muziek uit de renaissance en barok, maar ook met twintigste-eeuwse stukken. Cappella Gabrieli zong werken van Johann Sebastian Bach (Hohe Messe, vierde Lutherse mis, Magnificat), cantates (Buxtehude, Bach, Telemann), Gesualdo en Lassus (Lagrime di San Pietro), maar ook ouder (Machaut) en modern werk (Britten, Schönberg, Hindemith).

In september 2004 was Uwe Gronostay, jarenlang chefdirigent van het RIAS-Kammerchor Berlijn en het Nederlands Kamerkoor, gastdirigent bij Cappella Gabrieli in het programma Berlijn 1875-1950. Koor en dirigent mochten elkaar graag. Een jaar later ging het koor bij hem op bezoek in Berlijn, waar het ook een concert gaf. Van een nieuwe samenwerking is het door zijn overlijden in 2008 helaas niet meer gekomen.

Een bijzonder project was het initiatief om de incompleet overgeleverde zes- en zevenstemmige motetten van Gesualdo te completeren en uit te voeren. Theo Verbey, Joop Voorn en Henri Boeren vulden de ontbrekende stemmen (bas en tweede sopraan) aan. De samenwerking met Joop Voorn beviel wederzijds zo goed, dat hij ter gelegenheid van het vijftienvijftigjarig bestaan van Cappella Gabrieli een stuk gecomponeerd heeft, *Schweigsamer Tod*. Zowel koor als publiek waren er tijdens de uitvoering in november 2011 zeer van onder de indruk.

Dirigent: Maarten Michielsen

Maarten Michielsen (1957) studeerde schoolmuziek en koordirectie aan de conservatoria van Tilburg en Den Haag en dirigeerde onder meer Lingua musica, het Leidse Arnold Schönbergkoor en het Toonkunstkoor Dordrecht. Sinds 1991 is hij artistiek leider van Cappella Palestrina, een ensemble van professionele zangers. Cappella Palestrina bracht twee cd's uit.

In 1985 richtte Michielsen het Koorproject Rotterdam op: per project stelde hij een kamerkoor samen van gevorderde amateurzangers. Van vier projecten zijn cd's verschenen, met werk van onder meer Palestrina, Purcell, Hendrik Andriessen en de familie Bach.

In 1999 stapten Michielsen en een groep koorleden af van de projectmatige opzet en begonnen Cappella Gabrieli.

Harpiste: Joukeline Sizoo

Joukeline Sizoo (1988) begon op 10-jarige leeftijd met harplessen. Zij heeft lessen gevolgd bij Machteld Kerkmeester en Carla Bos.

Op haar 17e is ze begonnen aan de vooropleiding van het Rotterdams conservatorium. Een jaar later werd zij aangenomen aan de Bachelor opleiding en studeerde bij Saskia Kingma.

In 2011 sloot zij haar Bachelor opleiding af met een negen en werd ze aangenomen voor de Master opleiding, eveneens aan het Rotterdams conservatorium.

De afgelopen jaren heeft Joukeline deelgenomen aan masterclasses van Park Stickney, Rosetty de Rooter, Petra van der Heide en Edmar Castañeda.

Clemens non Papa (1510—1556)

Ecce Quam Bonum

Ecce quam bonum et quam jucundum,
habitare fratres in unum!

Sicut unguentum in capite,
quod descendit in barbam,
barbam Aaron
quod descendit in oram vestimenti ejus.

Sicut ros Hermon,
qui descendit in montem Sion.

Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem,
et vitam usque in sæculum.
(Psalm 133)

Josquin des Prez (ca. 1455 – 1521)

Uit: Missa La Sol Fa Mi Re

Kyrie

Kyrie eleison
Kyrie eleison
Kyrie eleison

Christe eleison
Christe eleison
Christe eleison

Kyrie eleison
Kyrie eleison
Kyrie eleison

Gloria

Gloria in excelsis Deo!
Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te.
Benedicimus te.
Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam.

Domine Deus, Rex coelestis,
Deus Pater omnipotens
Domine, Fili unigenite, Jesu Christe
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

Quoniam tu solus sanctus
Tu solus Dominus
Tu solus Altissimus, Jesu Christe
Cum sancto Spiritu,
in gloria Dei Patris
Amen.

Ziet, hoe goed en hoe heerlijk

Hoe goed is het en hoe heerlijk
als broeders bijeen te wonen!

Weldadig als kostelijke olie op het hoofd
naar beneden vloeiend over de baard,
de baard van Aäron,
en over de hals van zijn gewaad.

Weldadig als dauw die van de berg Hermon
neerdaalt op de heuvels van Sion.

Want daar geeft de Heer zijn zegen:
leven voor altijd.

Uit: Missa La Sol Fa Mi Re

Kyrie

Heer, ontferm U over ons
Heer, ontferm U over ons
Heer, ontferm U over ons

Christus, ontferm U over ons
Christus, ontferm U over ons
Christus, ontferm U over ons

Heer, ontferm U over ons
Heer, ontferm U over ons
Heer, ontferm U over ons

Gloria

Ere aan God in den hoge!
en vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft.
Wij loven U.
Wij prijzen en aanbidden U.
Wij verheerlijken U en zeggen U dank
voor Uw grote heerlijkheid.

Heer God, Hemelse Koning, God,
Almachtige Vader
Heer eniggeboren Zoon, Jezus Christus
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
aanvaard ons gebed.
Gij die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons.

Want Gij alleen zijt Heilig
Gij alleen de Heer
Gij alleen de Allerhoogste, Jezus Christus
Met de Heilige Geest
in de heerlijkheid van God de Vader
Amen.

Clemens non Papa (1510—1556)

Uit: Missa Ecce Quam Bonum

Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.

Osanna in excelsis.

Benedictus

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Osanna in excelsis.

Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

Benjamin Britten (1913 - 1976)

Hymn to St. Cecilia

Part I

In a garden shady this holy lady
With reverent cadence and subtle psalm,
Like a black swan as death came on
Poured forth her song in perfect calm:
And by ocean's margin this innocent virgin
Constructed an organ to enlarge her prayer,
And notes tremendous from her great engine
Thundered out on the Roman air.

Blonde Aphrodite rose up excited,
Moved to delight by the melody,
White as an orchid she rode quite naked
In an oyster shell on top of the sea;
At sounds so entrancing the angels dancing
Came out of their trance into time again,
And around the wicked in Hell's abysses
The huge flame flickered and eased their pain.

*Blessed Cecilia, appear in visions
To all musicians, appear and inspire:
Translated Daughter, come down and startle
Composing mortals with immortal fire.*

Uit: Missa Ecce Quam Bonum

Sanctus

Heilig, heilig, heilig,
de Heer, de God der hemelse machten.
Vol zijn hemel en aarde van Uw heerlijkheid.

Hosanna in den hoge.

Benedictus

Gezegend Hij, die komt in de naam van de Heer.

Hosanna in den hoge.

Agnus Dei

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
onferm U over ons.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons vrede.

Hymn to St. Cecilia

Deel I

In een lommerrijke tuin liet deze heilige vrouwe,
via devote melodieën en fijnzinnige psalmen,
als een stervende zwarte zwaan,
in volmaakte kalmte haar lied klinken.

Aan de oceaan bouwde deze reine maagd
een orgel om haar gebed kracht bij te zetten;
ontzagwekkende noten uit haar geweldige apparaat
dreunden door de Romeinse lucht.

De blonde Afrodite ging staan, opgewonden en
in verrukking gebracht door de melodie;
blank als een orchidee gleed ze moedernaakt
in een oesterschelp over de zee.
Door deze betoverende klanken ontwaakten de engelen
dansend uit hun mystieke slaap, en gebeurde het dat,
rond the zondaars in de krochten van de hel,
de enorme vlam flakkerde en hun pijn verzacht werd.

*Gezegende Cecilia, verschijn in visioenen
Aan alle musici, verschijn en inspireer ons:
Ten hemel opgenomen dochter, daal af en verbijster
componerende stervelingen met onsterfelijk vuur.*

Part II

I cannot grow;
I have no shadow
To run away from,
I only play.

I cannot err;
There is no creature
Whom I belong to,
Whom I could wrong.

I am defeat
When it knows it
Can now do nothing
By suffering.

All you lived through,
Dancing because you
No longer need it
For any deed.

I shall never be Different.
Love me.

*Blessed Cecilia, appear in visions
To all musicians, appear and inspire:
Translated Daughter, come down and startle
Composing mortals with immortal fire*

Part III

O ear whose creatures cannot wish to fall,
O calm of spaces unafraid of weight,
Where Sorrow is herself, forgetting all
The gaucheness of her adolescent state,
Where Hope within the altogether strange
From every outworn image is released,
And Dread born whole and normal like a beast
Into a world of truths that never change:
Restore our fallen day; O re-arrange.

[soprano solo:]

O dear white children casual as birds,
Playing among the ruined languages,
So small beside their large confusing words,
So gay against the greater silences
Of dreadful things you did.
O hang the head,
Impetuous child with the tremendous brain,
O weep, child, weep, O weep away the stain,
Lost innocence who wished your lover dead,
Weep for the lives your wishes never led.
O dear white children...

O cry created as the bow of sin
Is drawn across our trembling violin.
[solo alt, quasi violino]
O weep, child, weep, O weep away the stain.

Deel II

Ik kan niet meer groeien;
Ik heb geen schaduw meer
om van weg te rennen,
ik speel maar wat.

Ik kan geen fouten meer maken
Er is geen sterveling
bij wie ik hoor,
en die ik onrecht zou kunnen doen.

Ik ben de nederlaag
op het moment dat die beseft dat hij
nu niets kan bereiken
door te lijden.

Alles wat je meegemaakt hebt,
dansend omdat je
het niet langer nodig hebt
om iets te bewerkstelligen.

Ik zal nooit Anders zijn.
Houd van me.

*Gezegende Cecilia, verschijn in visioenen
Aan alle musici, verschijn en inspireer ons:
Ten hemel opgenomen dochter, daal af en verbijster
componerende stervelingen met onsterfelijk vuur.*

Deel III

Jij oor, dat voortbrengt wat niet vallen wil
ach, rust van oorden waar geen angst voor zwaarte heerst,
waar Verdriet zichzelf kan zijn en
elk gestuntel uit haar puberteit vergeet;
waar Hoop in pure buitenissigheid
bevrijd wordt van elk kaalgesleten ideaal;
waar Angst, als een beest al bij de geboorte rijp,
een wereld vindt van onwrikbare zekerheid;
herstel de gevallen dag; zet alles recht

[sopraan solo:]

O lieve onschuldige kinderen, vluchtig nog als vogels
spelend op de puinhoop van de taal
nog zo klein tussen de verwarrende grote woorden
nog zo vrolijk naast het nog grootsere zwijgen
over wat jullie misdeden.

O buig je hoofd,
onstuimig kind, met je ontzaglijk brein;
huil, m'n kind, huil en was de smet weg met je tranen,
verloren onschuld, jouw geliefde doodgewenst,
huil om elke onvervulde wens.
O lieve onschuldige kinderen...

O schreeuw, geslaakt terwijl de strijkstok van de zonde
over onze bevende viool getrokken wordt;

[solo alt, als een viool:]

O huil m'n kind, huil, en was de smet weg met je tranen.

O law drummed out by hearts against the still
Long winter of our intellectual will:
[solo bas, quasi timpani:]
that what has been may never be again.

O flute that throbs with the thanksgiving breath
Of convalescents on the shores of death.
[solo sopraan, quasi flauto]
O bless the freedom that you never chose.

O trumpets that unguarded children blow
About the fortress of their inner foe.
[solo tenor, quasi tromba:]
O wear your tribulation like a rose.

*Blessed Cecilia, appear in visions
To all musicians, appear and inspire:
Translated Daughter, come down and startle
Composing mortals with immortal fire.*

Tekst: W. H. Auden

Pauze

Clemens non Papa (1510—1556)

De nativitate Domini

Salvator noster, dilectissimi,
hodie natus est.
Gaudeamus!

Hodie in terra canunt angeli,
laetantur archangeli.
Hodie exultant justi, dicentes:
gloria in excelsis Deo:
Noë, noë, noë!

Perotinus (ca. 1160—1230)

Viderunt omnes

Viderunt omnes fines terrae
salutare Dei nostri.
Jubilate Deo omnis terra.
Notum fecit Dominus salutare suum:
ante conspectum gentium
revelavit justitiam suam,

Psalm 98: 3, 4, 2

O wet, getrommeld door het hart, tegen de stille
lange winter van ons intellect:
[solo bas, als pauken:]
dat wat eens was misschien nooit meer terugkomt.

O fluit, die zindert met je adem, dankbaar
als wie genezen, is op het randje van de dood,
[solo sopraan, als een fluit:]
o koester toch de vrijheid die je in de schoot geworpen is.

O trompetten, geblazen door losgeslagen kinderen,
hoog van de torens van hun innerlijke vijand,
[solo tenor, als een trompet:]
o, draag je rampspoed als een roos.

*Gezegende Cecilia, verschijn in visioenen
Aan alle musici, verschijn en inspireer ons:
Ten hemel opgenomen dochter, daal af en verbijster
componerende stervelingen met onsterfelijk vuur.*

Pauze

Over de geboorte van de Heer

Onze Verlosser, lieve mensen,
is vandaag geboren.
Laten wij ons verheugen!

Vandaag zingen op aarde de engelen,
juichen de aartsengelen,
en jubelen de rechtvaardigen:
'Ere zij God in den hoge!'
Kerstmis, kerstmis, kerstmis!

Alle uiteinden van de aarde

Alle uiteinden van de aarde
hebben het heil van onze God gezien.
Juicht God toe, heel de aarde.
De Heer heeft zijn heil bekend gemaakt:
Voor het oog van de volkeren
heeft hij zijn gerechtigheid geopenbaard.

Benjamin Britten (1913 - 1976)

A Ceremony of Carols

1. Procession

Hodie Christus natus est:
hodie Salvator apparuit:
hodie in terra canunt angeli:
laetantur archangeli:
hodie exsultant justi dicentes:
Gloria in excelsis Deo.
Alleluia! Alleluia! Alleluia!

2. Wolcum Yolel

Wolcum, Wolcum, Wolcum be thou hevenè king,
Wolcum Yole! Wolcum, born in one morning,
Wolcum for whom we sall sing!

Wolcum be ye, Stevene and Jon ,
Wolcum, Innocentes every one,
Wolcum, Thomas marter one,
Wolcum be ye, good Newe Yere ,
Wolcum, Twelfth Day both in fere,
Wolcum, seintes lefe and dere,
Wolcum Yole, Wolcum Yole, Wolcum!
Candelmesse , Quene of bliss ,
Wolcum bothe to more and lesse.
Wolcum, Wolcum, Wolcum be ye that are here,
Wolcum Yole, Wolcum alle and make good cheer,
Wolcum alle another yere,
Wolcum Yole, Wolcum!

3. There is no Rose

There is no rose of such vertu
as is the rose that bare Jesu.
Alleluia, alleluia.

For in this rose containèd was
heaven and earth in litel space,
Res miranda, res miranda.

By that rose we may well see
there be one God in persons three,
Pares forma, pares forma,

The aungels sungen the shepherds to:
'Gloria in excelsis, gloria in excelsis Deo'.
Gaudeamus, gaudeamus.

Leave we all this werldly mirth,
and follow we this joyful birth.
Transeamus, transeamus, transeamus.

Alleluia, res miranda,
pares forma, gaudeamus,
Transeamus, transeamus, transeamus.

A Ceremony of Carols

1. Processie

Vandaag werd Christus geboren.
Vandaag verscheen de Verlosser.
Vandaag zingen de engelen op aarde
en juichen de aartsengelen.
Vandaag jubelen de rechtvaardigen:
'Ere zij God in de hoogste hemelen.'
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

2. Welkom Kersttijd

Welkom, welkom, wees welkom, gij hemelkoning,
welkom kersttijd, welkom gij, op een morgen geboren,
welkom, gij, voor wie we zullen zingen!

Wees welkom, Sint Stephanus en Sint Jan Evangelist,
welkom Onnozele Kinderen,
welkom, Heilige Thomas, de martelaar,
wees Welkom, Nieuwjaar
en Driekoningen tezamen,
welkom geliefde en dierbare heiligen,
welkom kersttijd, welkom kersttijd, welkom!
Maria Lichtmis; Maria, koningin van de zaligheid,
Wees welkom, zowel rijk als arm,
welkom, welkom, wees welkom iedereen hier,
welkom kersttijd, welkom allemaal en maak plezier,
laten we samen weer een nieuw jaar welkom heten!
Welkom kersttijd, welkom!

3. Er is geen roos

Er is geen roos van zulk een waarde
als die roos die Jezus baarde;
Halleluja, halleluja!

Want in die roos konden in 't klein
hemel en aarde besloten zijn;
wonderlijk!

En uit die roos kan afgeleid
worden Gods Drievuldigheid;
in vorm gelijk!

De herders hoorden hemelingen
'Ere zij God in den hoge' zingen.
Kom, wees blij!

Laat 's werelds pret voor wat zij is,
volgt de nu geboren verheugenis;
op weg naar hem, volg mij!

Halleluja! Wonderlijk!
In vorm gelijk! Kom wees blij,
op weg naar hem, volg mij!

4a. That yongē childe

That yongē childe when it gan weep
with song she lulled him asleep:
That was so sweet a melody
it passèd alle minstrelsy.

The nightingalē sang also:
Her song is hoarse ... and nought thereto:
Whoso attendeth to her song
and leaveth the first, then doth he wrong.

4b. Balulalow

O my deare hert, young Jesu sweit,
Prepare thy creddil in my spreit,
And I sall rock thee to my hert,
And never mair from thee depart.
But I sall praise thee evermoir
With sanges sweit unto thy gloir;
The knees of my hert sall I bow,
And sing that richt Balulalow,
Balulalow.

5. As dew in Aprille

I sing of a maiden that is makèles:
King of all kings to her son she ches.
He came also stille there his moder was,
As dew in Aprille that falleth on the grass.
He came also stille to his moder's bour ,
As dew in Aprille that falleth on the flour.
He came also stille there his moder lay,
As dew in Aprille that falleth on the spray.
Moder and mayden was never none but she:
Well may such a lady Goddes moder be.

6. This little Babe

This little Babe so few days old,
is come to rifle Satan's fold ;
All hell doth at his presence quake,
though he himself for cold do shake;
For in this weak unarmed wise
the gates of hell he will surprise.

With tears he fights and wins the field,
His naked breast stands for a shield;
His battering shot are babish cries,
His arrows looks of weeping eyes,
His martial ensigns Cold and Need,
and feeble Flesh his warrior's steed.

His camp is pitched in a stall,
His bulwark but a broken wall;
The crib his trench, haystalks his stakes;
of shepherds he his muster makes;
And thus, as sure his foe to wound,
the angels' trumps alarum sound.

My soul, with Christ join thou in fight;
stick to the tents that he hath pight.
Within his crib is surest ward;
this little Babe will be thy guard.
If thou wilt foil thy foes with joy,
then flit not from this heavenly Boy.

4a. Het kindje

Toen het kindje begon te huilen
zong ze hem zachtjes in slaap.
Dat was zo'n lieflijke melodie,
mooier dan van alle minstrelen samen.

De nachtegaal zong ook,
maar met schorre stem; niets vergeleken bij die van haar.
Wie liever naar het lied van de nachtegaal luistert
dan naar dat van Maria, maakt de verkeerde keus.

4b. Baloelalo

O beminde, lieve kleine Jezus,
kom slapen in de wieg van mijn ziel.
Ik zal je wiegen aan mijn hart
en ik zal je nooit verlaten,
maar je prijzen voor eeuwig,
met lieflijk gezang, jouw tot eer.
Ik zal mijn hart voor je laten knielen
en het allermooiste slaapliedje voor je zingen:
Baloelalo, baloelalo.

5. Als dauw in april

Ik zing van een onbevleete maagd,
die de Koning der Koningen als zoon koos.
Hij kwam zo stilletjes tot waar zijn moeder was
als dauw die in april op het gras valt.
Hij kwam zo stilletjes zijn moeders kamer in
als dauw die in april op een bloem valt.
Hij kwam zo stilletjes tot waar zijn moeder lag
als dauw die in april op de zee valt.
Een moeder die maagd was, bestond nooit eerder.
Het is passend dat zo'n vrouwe Gods moeder is.

6. Dit kindje

Dit kindje van een paar dagen oud
is hier om de troepen van Satan weg te vagen.
De hel beeft bij zijn komst,
hoewel hijzelf bibbert van kou.
Want al is hij zwak en ongewapend
hij zal de poorten van de hel bij verrassing innemen.

Met tranen vecht hij en wint hij terrein,
zijn blote borst is zijn schild;
zijn kogels zijn baby- gehuil,
zijn pijlen de blikken uit zijn wenende ogen.
Zijn vaandels zijn Kou en Ontbering,
en het zwakke Vlees is zijn strijdros.

Zijn kamp slaat hij op in een stal,
zijn bolwerk is maar een ingestorte muur,
de kribbe zijn loopgraaf, hooisprieten zijn pallsade,
uit herders stelt hij zijn legermacht samen.
En aldus, overtuigd de duivel te zullen verslaan,
trompetteren de engelen: 'Ten aanval!'

Mijn ziel, sluit je bij Christus' troepen aan,
blijf bij de legertenten die Hij heeft opgericht.
In zijn kribbe ben je veilig;
dit kindje zal je beschermer zijn.
Als je je aanvallers met blijdschap wilt afweren,
wijk dan niet van de zijde van dit hemelse kind.

7. Interlude (harp solo)

8. In Freezing Winter Night

Behold, a silly tender babe,
in freezing winter night,
In homely manger trembling lies.
Alas, a piteous sight!
The inns are full; no man will yield
This little pilgrim bed.
But forced he is with silly beasts
in crib to shroud his head.

This stable is a Prince's court,
this crib his chair of State;
The beasts are parcel of his pomp,
the wooden dish his plate.
The persons in that poor attire
His royal liveries wear;
The Prince himself is come from heaven;
This pomp is prized there.

With joy approach, O Christian wight,
Do homage to thy King,
And highly praise his humble pomp,
which he from Heaven doth bring.

9. Spring Carol

Pleasure it is to hear iwis,
the birdes sing,
the deer in the dale,
the sheep in the vale,
the corn springing.

God's purveyance for sustenance,
It is for man, it is for man.
Then we always to give him praise,
And thank him than.

10. Deo Gracias

Deo gracias! Deo gracias!
Adam lay ibounden, bounden in a bond;
Four thousand winter thought he not too long.
Deo gracias! Deo gracias!

And all was for an appil, an appil that he tok,
As clerkes finden written in their book.
Deo gracias! Deo gracias!

Ne had the appil take ben, the appil take ben,
Ne hadde never our lady a ben hevene quene.
Blessed be the time that appil take was.
Therefore we moun singen:
'Deo gracias! Deo gracias! Deo gracias!'

11. Recessional

Hodie Christus natus est:
hodie Salvator apparuit:
hodie in terra canunt angeli:
laetantur archangeli:
hodie exsultant justi dicentes:
Gloria in excelsis Deo.
Alleluia! Alleluia! Alleluia!

7. Interlude (harp solo)

8. In een ijskoude winternacht

Kijk, een nederig en pasgeboren kindje
ligt, in een ijskoude winternacht,
in een ruwe kribbe te beven.
Och, wat een treurig gezicht!
De herbergen zijn vol, niemand geeft
deze kleine pelgrim onderdak.
Hij is gedwongen bij simpele dieren
en in een kribbe zijn hoofd neer te leggen.

Deze stal is een prinselijk hof;
deze kribbe een troon;
de dieren zijn onderdeel van zijn prachtvertoon,
de houten schotel is zijn servies.
De mensen in die armoedige kledij
dragen zijn koninklijk tenue.
De prins zelf is afkomstig uit de hemel,
deze entourage wordt daar op waarde geschat.

Kom vreugdevol dichterbij, o christen,
bewijs uw koning eer
en prijs hogelijk zijn nederig vertoon,
dat hij van de hemel heeft meegebracht.

9. Lente-kerstliedje

Wat heerlijk is het toch
om de vogels te horen zingen,
de herten in het dal
en de schapen in de vallei te horen
en het graan te zien opkomen.

God voorziet in het levensonderhoud
van alle mensen.
Daarom moeten we hem elke dag prijzen
en danken.

10. Deo Gratias

Laten we God prijzen, laten we God dankzeggen.
Adam lag gebonden in ketenen [van de erfzonde],
vierduizend jaar, hoewel hij dat niet zo lang vond.
Laten we God prijzen, laten we God dankzeggen.

Dat kwam allemaal doordat hij een appel aannam,
zoals de monniken kunnen lezen in hun boek.
Laten we God prijzen, laten we God dankzeggen.

Als Adam de appel niet had aangepakt, dan was
Maria nooit de koningin van de hemel geworden.
Gezegend dus het moment dat hij die appel aannam!
Daarom moeten we zingen:
'Laten we God prijzen, laten we God dankzeggen.'

11. Recessie

Vandaag werd Christus geboren.
Vandaag verscheen de Verlosser.
Vandaag zingen de engelen op aarde
en juichen de aartsengelen.
Vandaag jubelen de rechtvaardigen:
'Ere zij God in de hoogste hemelen.'
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

Volg Cappella Gabrieli (liefst digitaal)

Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van Cappella Gabrieli? Meld dat dan even bij het tafeltje aan de ingang. U krijgt dan informatie over concerten, per e-mail of (liever niet) per post.

Wilt u onze informatie voortaan liever in uw digitale postbus ontvangen in plaats van op de deurmat, graag! Stuur een e-mail naar info@cappellagabrieli.nl en vermeld daarin uw huisadres, zodat wij weten welk huisadres wij uit onze lijst kunnen verwijderen. Dat scheelt postzegels, papier en drukkosten!

Ook op www.cappellagabrieli.nl, Facebook (Cappella Gabrieli) en Twitter (@CappellaG) zijn we goed te volgen.

Meezingen?

Cappella Gabrieli heeft altijd belangstelling voor gevorderde zangers in alle stemgroepen. Het koor repeteert op zondagavond in Rotterdam-centrum, vlak bij station Blaak. Bent u geïnteresseerd of kent u iemand die dat is? Maak een afspraak voor een auditie met Maarten Michielsen, 06-144 87 661.

Orgeltje huren?

Cappella Gabrieli is de trotse bezitter van een kistorgeltje met unieke kwaliteiten. Het instrument is door orgelbouwer Henk Klop in Garderen speciaal ontworpen en gebouwd voor renaissance- en barokmuziek. Het is te huur; neem daarvoor contact op met Maarten Michielsen, 06-144 87 661.

Vertalingen

Hanneke Pot, Ben Terstegge, Koos Jaspers, Anton Hendriks, Rudy Bremer, en Pieter Nieuwint

Tekst en opmaak programmaboekje

Wilma Stolk

Bronnen:

- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Perotinus>;
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Jacobus_Clemens_non_Papa;
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Josquin_Des_Prez
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Benjamin_Britten
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Hymn_to_St_Cecilia
- http://en.wikipedia.org/wiki/A_Ceremony_of_Carols
- http://nl.wikipedia.org/wiki/A_ceremony_of_carols

www.cappellagabrieli.nl
info@cappellagabrieli.nl